

Datum : 1 april 2010
Aan : Politieke Partijen

Nadere informatie t.b.v. doorrekening verkiezingsprogramma's

Op 1 april zijn de rapporten van de werkgroepen van de Brede Heroverwegingen en het rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte gepubliceerd. In deze notitie geeft het CPB aan hoe bij de analyse van de verkiezingsprogramma's met de uitkomsten van de rapporten wordt omgegaan. Bovendien is als extra informatie een indicatieve berekening m.b.t. het eigen risico in de zorg bijgevoegd (zoals afgesproken tijdens de startbijeenkomst van 16 maart jl.).

Nota bene: deze notitie wordt op de CPB-website geplaatst.

Aard van het lidmaatschap

Het CPB is bij een aantal van de heroverwegingswerkgroepen betrokken geweest als extern deskundige (het CPB was voor alle werkgroepen uitgenodigd, maar heeft door capaciteitsgebrek of gebrek aan specifieke expertise niet aan alle uitnodigingen gehoor kunnen geven). De CPB'ers waren geen lid. De aard van de CPB-inbreng in de verschillende werkgroepen was divers: voor een aantal werkgroepen heeft het CPB op verzoek berekeningen gemaakt, bij andere werkgroepen is vooral meegedacht. In een aantal gevallen bestond de CPB-inbreng uit een notitie - die zijn alle bijgevoegd.

De directeur van het CPB is lid van de Studiegroep Begrotingsruimte. Verschillende CPB'ers hebben bovendien geparticipeerd in onderliggende ambtelijke werkgroepen van de Studiegroep.

Aard van de berekeningen

Bij de brede heroverwegingen is per werkgroep gekeken naar de uitgaven op het desbetreffende deelsterrein. Dat betekent dat de analyse partieel is, in die zin dat eventuele effecten van een maatregel in het ene beleidsterrein op de uitgaven in een ander beleidsterrein (andere werkgroep) níet in alle gevallen zijn meegenomen. Ten slotte is in de heroverwegingswerkgroepen geen rekening gehouden met macro-economische in- of

uitverdieneffecten van maatregelen (de doorwerking van maatregelen op de economie en de doorwerking daarvan op de overheidsfinanciën).

De aanpak van het CPB bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma's komt bijna volledig overeen met die bij de heroverwegingswerkgroepen. Zo zal het CPB net als in de heroverwegingswerkgroepen rekenen met de directe effecten van het aanpassen van prikkels. Net zo min als bij de heroverwegingswerkgroepen zal in de doorrekening rekening worden gehouden met macro-economische in- of uitverdieneffecten. Hiervoor is een economische modelmatige doorrekening nodig en zoals eerder gemeld ontbreekt daarvoor helaas de tijd. Wel zal in het samenvattend hoofdstuk 1 van de publicatie *Keuzes in Kaart* in algemene zin worden stilgestaan bij dergelijke effecten. Kort door de bocht: bezuinigen drukt op korte en middellange termijn de economische groei, de werkgelegenheid en de koopkracht en verbetert het saldo, maar met minder dan de ex-ante bezuiniging. Uiteraard hangt het precieze effect af van de aard van de maatregel. Zie bijgevoegde notitie over uitverdieneffecten voor een grove indicatie. Wat betreft de directe effecten van de aanpassing van de ene regeling op andere regelingen (en dan met name waar relevant op inkomsten) is het mogelijk dat de CPB-doorrekening een iets integraler beeld geeft. Dat komt doordat bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma het CPB zich niet hoeft te beperken tot een afgebakend terrein, maar over alle aspecten van het gevoerde beleid tegelijk kan kijken. Als concreet voorbeeld: een verlaging/verhoging van de uitkering zal ook directe effecten hebben op de belastingopbrengst.

Aandachtspunten bij werkgroeprapporten t.b.v. doorrekening verkiezingsprogramma

De berekeningen van de *Heroverwegingswerkgroep Curatieve Zorg* zijn niet gemaakt door het CPB omdat het CPB daartoe niet in de gelegenheid was. Het CPB acht de inschattingen van de opbrengsten van een groot aantal van de genoemde maatregelen plausibel en neemt ze daarom ook over (zie bijlage 1 voor details). Het CPB onderschrijft de notie van de werkgroep dat het streven naar meer doelmatigheid cruciaal is om de zorg toekomstbestendig te maken. Het CPB heeft echter wel reserves bij de hoogte van de besparingen van enkele maatregelen. Deze reserves hebben te maken met het feit dat de opbrengsten notoir moeilijk zijn in te schatten en de onzekerheden rondom de maatregelen groot zijn. Recente ervaringen met de invoering van nieuwe maatregelen in de zorg laten immers zien dat er ook financiële tegenvallers kunnen optreden.

De berekeningen van de *Heroverwegingswerkgroep Langdurige Zorg* zijn evenmin gemaakt door het CPB. Het CPB heeft wel een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de berekeningen. Het CPB acht de opbrengstramingen bij de pakketmaatregelen en de eigen betalingen plausibel. Het CPB heeft echter reserves, bij de ene variant meer dan bij de andere, wat betreft de berekende

doelmatigheidswinsten, het tijdsbestek waarop ze gerealiseerd kunnen worden en de geschetste beperkte transitiekosten. Zie bijlage 1 voor details.

Het rapport van de *werkgroep Toegepast Onderzoek en Innovatie* stelt dat innovatiekredieten efficiënter zijn dan subsidies als ondernemingen vooral problemen hebben op de markt risicodragend kapitaal te vinden. Vervolgens geven zij aan dat kapitaalmarktfalen een grote rol speelt en daarom meer met kredieten moet worden gewerkt ten koste van subsidies. In de notitie die het CPB voor de werkgroep heeft geschreven (bijgevoegd) wordt deze maatregel echter als 'niet kansrijk' beoordeeld. Dit is ook hoe een dergelijke maatregel bij de doorrekening van verkiezingsprogramma's zal worden beoordeeld.

In de *Heroverwegingswerkgroep Wonen* is gewerkt met berekeningen van het CPB, maar ook met berekeningen van anderen. Het is daardoor mogelijk dat op sommige punten de CPB-inschatting voor de doorrekening van verkiezingsprogramma's afwijkt van die in het rapport van de heroverwegingscommissie. Dit geldt met name voor de korte-termijneffecten op de huurprijs, als gevolg van een afwijkend basispad. De door de heroverwegingswerkgroep gemelde effecten op de huizenprijs en op 'welvaartswinst op de woningmarkt' zijn gebaseerd op CPB-berekeningen. Voor meer informatie over de CPB-inschatting van de effecten van maatregelen op het terrein van de woningmarkt kunt u de woningmarktstudie van het CPB gebruiken.

Tot slot: het CPB heeft besloten om niet betrokken te zijn bij de heroverwegingswerkgroepen Internationale samenwerking; Asiel, immigratie en integratie; Veiligheid en terrorisme; Openbaar bestuur; Bedrijfsvoering (inclusief ZBO's); en Internationale veiligheid. Het CPB heeft de rapporten van deze werkgroepen ook nog niet kunnen beoordelen.

Bijlagen:

1. CPB Notitie ‘Aanvullende informatie over de zorg’: variant verlaging eigen betalingen ZVW/AWBZ en opmerkingen bij de heroverwegingswerkgroepen Curatieve Zorg en Langdurige Zorg
2. CPB Notitie ‘Uitverdieneffecten van ombuigingen’ t.b.v. Studiegroep Begrotingsruimte
3. Notitie ‘Beoordeling bezuinigingen op het terrein van Leefomgeving en Natuur’ - notitie samen met het Planbureau voor de Leefomgeving
4. CPB Notitie ‘CPB rapportages t.b.v. heroverwegingscommissie wonen’
5. CPB Notitie ‘Structurele participatie-effecten pakketten’ t.b.v. Werkgroep Kindregelingen
6. CPB Memo ‘Literatuuroverzicht Effecten Klassengroote’ t.b.v. Werkgroep Productiviteit Onderwijs
7. CPB Notitie ‘Effecten hogere private bijdrage voor hoger onderwijs’ t.b.v. Werkgroep Hoger Onderwijs
8. CPB Notitie ‘Keuzes bij innovatiebeleid: Bouwstenen voor heroverwegingswerkgroep Innovatie en Toegepast Onderzoek’
9. CPB Notitie ‘Doorrekening besparingsopties voor de heroverwegingswerkgroep ‘Op afstand van de arbeidsmarkt’
10. CPB Notitie ‘Doorrekening voor werkgroep werkloosheid’